

ULYKKE RAPPORT

JUTLAMANNEN, LÆRDAL

3. oktober 2014

For sikkerhetskomiteén NKF. Odd Magne Øgreid

Den 3. oktober var tre mannlige klatrere involvert i en dramatisk ulykke med dobbelt taukutt under et forsøk på å klatre Jutlamannen, en pinakkelliknende formasjon som er lett synlig fra E16 gjennom Lærdal.

Tidlig ettermiddag legger tre klatrere ut på tur for å forsøke seg på en mulig førstebestigning av Jutlamannen. Etter det de kjenner til har det kun vært ett forsøk på bestigning av denne formasjonen tidligere, men de som forsøkte da var ikke helt på toppen. Inspirert av bilder og tekst på bloggen til de som først forsøkte vinteren 2014, tar de seg opp gjennom ulendt og krevende terreng inn til foten av pinakkelen.

Etter å ha sondert litt bestemmer de seg for å prøve å klatre opp et fint riss på baksiden av pinakkelen. Dette viser seg imidlertid å være for krevende, så de bestemmer seg for å forsøke en annen vei opp. De velger det som ser ut til å være letteste vei - opp en slags renneformasjon med vertikal vegg på venstre side og store blokker på høyre side. Graden anslås til å være ca 5, og lengden ca 60m.

Klatringen startes fra en stor hulle noen meter opp i vegg. Førstemann binder seg inn i to halvtau og sikres av andremann. Verken sikrer eller tredjemann er ennå innbundet. Sikrer bruker sikringshansker. Det er ikke bygget standplass i bunnen av vegg. Klatrer setter 4 kamkiler og en slynge rundt en middels stor bjørk. Tauene går innom 2-3 forankringer hver. Kun ett tau er innom hver forankring. Bjørka står ca 20m opp i ruta. Ved bjørka har klatrer valgt mellom en kamin på venstre side, eller over store blokker på høyre side. Siden kaminen så vanskelig ut, valgte han å omgå denne på høyre side over de store blokkene. Når klatrer belaster den første blokka begynner den å bikke ut med en gang. Klatrer prøver å hoppe unna mot høyre.

Det som nå skjer er noe uklart, men begge tauene blir kuttet relativt nær klatrerens ende av de blokkene som løses ut. Sikrer kjenner at tauet først tar et øyeblikk før det igjen blir slakt. To store blokker, hver på størrelse med et stort klesskap (ca 2x1x1m³) faller ned sammen med klatrer. Sikrer og tredjemann søker tilflukt under hulle ved standplass.

Videre ser ingen særlig godt akkurat hva som skjer annet enn at mye stein og klatrer faller forbi standplass og blir liggende på hulle med lyng ca 20m under standplass (Total fallengde 40m). Sannsynligvis har tauet bremsset klatrerens nok til at steinblokkene har fått forsprang på klatrerens slik at han falt ned rett etter disse. En blokk på størrelse med et lite kjøkkenbord (ca 0,4x1x1m³) har også landet ca 1m fra der sikrer og tredjemann søkte tilflukt. Når raset har stilnet og sikrer og tredjemann får visuell kontakt med klatrer igjen ser de at han rører på beinet med en gang. Tredjemann ringer AMK mens sikrer løper ned til klatrer og begynner å undersøke. Klatrer klager over smerter i høyre fot, rygg, høyre arm og etterhvert også mage og bryst. Klatrer er bevisst med store smerter inntil han blir hentet av Sea King ca 2,5t senere.

Bilde som viser Jutlamannen sett nedenfra.

Mellom ulykken og helikopterredningen var god mobildekning og flere telefoner med nok batteri avgjørende. Alle hadde superundertøy, fleecejakker og skallbekledning som ble brukt for å holde klatrer varm. Det var også en varm kveld, men til tross for dette ble klatrer svært kald. Av førstehjelpsutstyr hadde de kun med seg sportstape. En liten klatrekniv var med og ble brukt til å skjære opp bekledning og se etter blødninger. Denne var så liten at den var nær ubrukelig. Sterke farger på klatrehjelm i kombinasjon med hodelykt ble brukt til å signalisere til helikopteret i mørket.

Klatrer fikk omfattende bruddskader i høyre ankel og høyre arm, brudd i nedre nakke og nedre rygg, mild hjernerystelse og et par knekte ribbein. Hjelm var i bruk. Denne hadde fått kraftige slag og riper. Det var blod på innsiden av hjelmen. Hjelmbruk hindret at liv gikk tapt.

Vi må spørre oss selv hva som gikk galt denne dagen, og om noe kunne vært gjort annerledes for å forhindre ulykken? Etter det vi kjenner til, så er det første gang vi har dobbelt taukutt i Norge. Klatrerene valgte å klatre innenfor eget mestringsnivå, satte sikringer underveis, brukte to halvtau og sikret på begge tauene. To halvtau skal gi økt beskyttelse mot taukutt da det er mindre sannsynlig at begge tauene skal kuttes enn at ett tau kuttes. Det kritiske øyeblikket er når klatrer

velger letteste vei over blokkene fremfor en kamin som ser vanskelig ut. Normalt sett vil man kunne ta forsiktig på blokker av denne størrelsen for å vurdere fastheten. I dette tilfellet løsnet blokken ved første belastning. Klatrerene vurderte det selv som at det eneste de kunne gjort annerledes var å enten ikke ha klatret der eller å ha utvist enda større forsiktighet med blokkene.

Magefølelsen er ofte det som forteller en erfaren klatrer om blokker er faste nok til å kunne klatres på. Dette er gjerne en intuisjon som bygges opp over flere år, og vanskelig å kvantisere i konkrete vurderingskriterier. Heller ikke magefølelsen er noen garanti for at erfarne klatrere unngår farlige løse blokker (ref: Kjerag-ulykken i 2012).

Verken andremann eller tredjemann var innbundet i standplass i starten av ruten. De mente selv at det ville ikke spilt noen rolle for bevegelsesfriheten til å søke tilflukt for de fallende blokkene om de hadde vært festet i standplass.

Heldig landing og hjelmbruk for klatrer, samt mulighet for å søke ly for de fallende blokkene for andre- og tredjemann, førte i den situasjonen som oppstod til at ulykken ikke fikk et alvorligere utfall.

Blokk som løsnet

Bjørka hvor siste mellomforankring ble satt.

Bilde som viser hvor det ble klatret..